

Toivo Vuorela 1909—1982

Professori, filosofian tohtori Toivo Vuorelan elämänpöytä katkesi yllättäen 17. toukokuuta 1982. Toivo Vuorela kuului siihen kansallisen kulttuurimme tutkijoiden sarjaan, jonka juuret olivat vankasti talonpoikaiset. Hän oli syntynyt 11. toukokuuta 1909 talollisen poikana Jalasjärven Luopajarvellä, ja tästä maaperästä versoi hänen kiintymyksensä kotiseutua ja sen kansankulttuuria kohtaan.

Koulunsa Toivo Vuorela kävi Kristiinankaupungissa ja Seinäjoella, ja tultuaan ylioppilaaksi 1929 hän ryhtyi opiskelemaan Helsingin yliopistossa niitä aineita, joita suomalaiskansallisen kulttuurin omakseen tuntevat usein oppiaineikseen valitsivat: suomen kieltä, kansatiedettä, kansanrunoudentutkimusta ja arkeologiaa. Kenttätyömatkat ylioppilaana yhtä hyvin kuin valmiina maisterina (fil. kand. 1935) suuntautuivat luonnostaan kotimaakuntaan Etelä-Pohjanmaalle milloin sanaston ja paikannimien keruun, milloin vanhaa maanviljelyä tai rakennuskantaa koskevien haastattelujen, milloin kansanrunouden tallennuksen merkeissä. Arkeologiset kaivaukset ja museotyökin kuuluivat Toivo Vuorelan kesäisiin työohjelmiin.

Luonnollista myös on, että Toivo Vuorela valitsi kansatieteellisen väitöskirjansa aiheen kotimaakuntansa piiristä. Hän

väitteli v. 1949 tutkimuksella »Etelä-Pohjanmaan kansanrakennukset», jonka aiheisto oli suureksi osaksi omilla kenttätyömatkoilla koottua. Työ antaa erinomaisen kokonaiskuvan tutkimusalueen rakennuskulttuurista rakennusteknisiä yksityiskohtia ja pihamuotoja myöten. Siinä pyritään systemaattisesti ikäämään ilmiöt historiallisten lähteiden ja sanastontutkimuksen avulla sekä eräissä tapauksissa laajentamaan näkökulmaa Etelä-Pohjanmaan ulkopuolellekin. Kovin syvälle rakennustutkimuksen erityiskysymyksiin ei tutkimuksessa kuitenkaan paneuduta, ja Vuorelan kriittinen, realistinen ja turhia pohdiskeluja karttava tutkijanote tuli ehkä paremmin näkyviin myöhemmissä tutkimuksissa, joissa hän liikkui etupäässä aineellisen mutta myös henkisen (Paha silmä suomalaisen perinteen valossa, Suomi 109:1, 1960; saks. 1964) kansankulttuurin tutkimuksen alueella. Erityisesti tutkimus makkarosta (Die finnischen Würste, Studia Fennica IX, 1961) on erinomainen esimerkki kyselyaineiston hyödyntämisestä ruokataloustutkimuksessa.

Vaikka Vuorelan tuotantoon sisältyi joukko nasevia tutkielmia sontakotista joululolkiin saakka, niin omimmaksi alueekseen hän näyttää ehkä sittenkin tunteeen — ainakin viime vuosikymmeninä — yleisesitysten laatimisen. Yliopisto-opetuksen kannalta varsin tarpeellinen oli jo v. 1960 ilmestynyt »Suomalaisten kansat» (engl. 1964), joka korvasi Ilmari Mannisen vastaavanlaisen mutta vanhentuneen (1929) teoksen. Luettelonomaisenaakin hyödyllinen on The History of Learning and Science in Finland -sarjaan kuuluva katsaus suomalaiseen kansatieteen historiaan (1977). Merkittävin Vuorelan työ on epäilemättä perusteellinen kokonaisuus »Suomalainen kansankulttuuri» (1975). Tämänkaltaista teosta oli saatu odottaa jo kauan, sillä edellinen vastaavanlainen yleisesitys — U. T. Sireliuksen »Suomen kansanomaisia kulttuuria I—II» — oli ilmestynyt vuosina 1919—21. Vuorelan teos otettiin innostuneesti vastaan sekä tutkijoiden että suuren yleisön keskuudessa. Yleisesityksissään ei Vuorela ha-

Katsauksia

lunnut ryhtyä varsinaisesti aukomaan uusia uria. Niinpä kansankulttuuri oli hänelle, talollisuvun vesalle, lähinnä talonpoikaiskulttuuria, eikä hän halunnut ryhtyä pohtimaan niitä periaatteellisia kysymyksiä, jotka 1960-luvulla alkoivat tulla kansatieteen piirissä ajankohtaisiksi. »Suomalaisella kansankulttuurilla» on pysyvä arvonsa erityisesti vanhaa maaseutukulttuuria koskevien tutkimustulosten kokoajana.

Vuorelan viimeisten vuosien julkaisu-toimintaan sisältyy myös »Kansanperinteen sanakirja» (1979), jota edelsi suppea, opiskelijoiden käsissä kulunut »Kansatieteen sanasto» (1. painos 1958), sekä suurelle yleisölle tarkoitettu »Maassa maan tavalla: 2 000 suomalaista kansanviisautta» (1979).

Tieteelliseen ja populaaritieteelliseen julkaisuutoimintaan liittyivät monet niistä käytännöllisistä ja organisatorisista toimituksista, joissa Toivo Vuorela oli aktiivisesti mukana. Varsinaisen elämäntyönsä hän suoritti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran palveluksessa ensin vuodesta 1945 alkaen seuran ensimmäisenä kustannustoiminnan johtajana ja vuodesta 1952 sen sihteerinä. SKS:n julkaisu-toiminnan kehittäminen oli aina lähellä Toivo Vuorelan sydäntä. Lukuisia olivat ne julkaisut, joissa Toivo Vuorelan henkilökohtainen panos oli mukana muutoinkin kuin vain toimittajan nimenä nimilehdellä. Mittavin Toivo Vuorelan vastuulla olleista hankkeista oli Suomen kansankulttuurin kartaston ensimmäisen osan toimittaminen ja julkaiseminen. Työ saatiin komeaan päätökseen 1977. Vuorela oli myös Virittäjän taloudenhoitajana ja toimitusneuvoston jäsenenä, Kotiseudun päätoimittajana sekä WSOY:n hallintoneuvoston jäsenenä. Lukuisia muitakin luottamustehtäviä Toivo Vuorelan kaltaiselle energiselle, aloitekykyiselle ja toimeliaalle miehelle karttui Suomen Muinaismuistoyhdistyksessä, Kalevalaseurassa, Talonpoikaiskulttuurisäätiössä, Seurasaarissätiössä, Kansanvalistus-seurassa jne. Alfred Kordelinin säätiön asiamiehenä Vuorela saattoi vaikuttaa koko maan kulttuuripolitiikan säätelyyn. Selvää on, että Vuorela ei unohtanut ko-

timaakuntaansa: hän toimi mm. Pohjalaisen valtuuskunnan puheenjohtajana (1938—44) ja taloudenhoitajana (1945—53) sekä Etelä-Pohjanmaan kesäyliopiston rehtorina (1963—70).

Merkityksenkäs oli myös Toivo Vuorelan toiminta akateemisena opettajana. Tutuaan v. 1955 nimitetyksi Turun yliopiston kansatieteen dosentiksi hän käynnisti sikäläisen kansatieteen opetuksen. Helsingissä hän jatkoi opettajantyötä vuodesta 1961 Helsingin yliopiston suomalais-ugrilaisen kansatieteen dosenttina. Professorin arvonimen hän sai 1961.

Toivo Vuorelan laaja ystäväpiiri muistaa hänet elämänmyönteisenä ihmisenä, jolta aina riitti kannustava sana ja joka omalla esimerkillään oli valmis näyttämään, miten päättäväisyys ja tarmokkuus auttavat ratkaisemaan hankalatkin ongelmat.

JUHANI U. E. LEHTONEN